



NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH240031
NAZWA
OBSZARU Białka Lelowska

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH240031	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Białka Lelowska

1.4. Data opracowania 2008-06	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2009-10
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2012-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2022-05
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 25 marca 2022 r. w spr. soo Białka Lelowska (PLH240031)

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

Długość geograficzna
19.6767

Szerokość geograficzna
50.7155

2.2. Powierzchnia [ha]:

7.23

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.4. Długość obszaru [km]:

8.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL22	Śląskie
------	---------

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

Gatunki					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
M	1337	Castor fiber			p				P	DD	C	B	C	C
F	1163	Cottus gobio			p	40	400	i	P	M	C	B	A	C
F	1096	Lampetra planeri			p	29	290	i	C	M	C	C	A	C
M	1355	Lutra lutra			p				P	DD	C	B	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.

- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N17	10.47
N10	85.49
N06	3.7
N12	0.34
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar położony jest w północnej części województwa śląskiego, w powiecie częstochowskim, w gminach Lelów i Koniecpol. Pod względem fizyczno-geograficznym należy do makroregionu Wyżyna Przedborska, mezoregionu Niecka Włoszczowska.

Obszar Natura 2000 Białka Lelowska obejmuje: odcinek Białki Lelowskiej od km 3 800 (pośród podmokłych łąk poniżej m. Wąsosz) do km 12 940 (most drogowy w ciągu drogi gminnej w m. Lelów oraz ciek Młynówka (lewostronny dopływ Białki L.) na całej jego długości tj. ok. 0,43km.

Na wymienionym odcinku cieku znajdują się siedliska minoga strumieniowego *Lampetra planeri* oraz głowacza białopłetwego *Cottus gobio*. Na przeważającym obszarze zlewni Białki Lelowskiej prowadzona jest działalność rolnicza. Od wieków występują tu liczne stawy będące wynikiem działalności antropogenicznej. W obszarze Natura 2000 Białkę Lelowską przecinają liczne obiekty: 2 przepusty, 7 mostów, 2 czynne jazy (m. Bogumiłek i m. Biała Wielka), 2 jazy w ruinie (m. Wąsosz i m. Lelów), 3 obiekty będące pozostałościami dawnych młynów. Charakterystyczne dla zlewni Białki Lelowskiej jest także występowanie wielu obszarów bagiennych oraz licznej sieci rowów melioracyjnych.

Sieć rzeczna obszaru Natura 2000 Białka Lelowska PLH 240031 znajduje się w granicach obwodu rybackiego rzeki Pilica - nr 1.

Obszar Natura 2000 Białka Lelowska sąsiaduje z obszarem Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy PLH260018. W kierunku zachodnim i południowo-zachodnim od obszaru zlokalizowany jest Park Krajobrazowy Orlich Gniazd i jego otulina.

4.2. Jakość i znaczenie

1096 Minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*)

Ocena populacji C, populacja gatunku w obszarze mieści się w przedziale $2\% \geq p > 0\%$ populacji krajowej. W granicach obszaru Natura 2000 Białka Lelowska ten gatunek minoga wciąż występuje, choć jego liczebność systematycznie spada. Przeprowadzone w 2020 roku badania (trzy stanowiska połowu – nr 2, 4 i 6) dowiodły, że gatunek ten występuje na odcinku od m. Bogumiłek do jazu w m. Biała Wielka. Dane uzyskane na podstawie badań własnych autorów ekspertyzy nie pozwalają na wiarygodne określenie liczebności populacji maksymalnej – złowiony został tylko 1 dorosły okaz na stanowisku nr 4. Z tego właśnie względu, do określenia liczebności maksymalnej wykorzystano badania Penczaka i in. (2007) z lat 2003-2005, które wykazały, że minóg strumieniowy występował w obszarze w ilościach około 20 osobników na 500 m linii brzegowej (100-metrowe stanowisko łowione przy obydwu brzegach rzeki traktowano jak 200-metrowe stanowisko łowione przy jednym brzegu). Przyjmując równomierne rozmieszczenie osobników minoga strumieniowego na badanych odcinkach rzeki, oszacowano liczebność populacji tego gatunku w Białce

Lelowskiej na około 290 osobników. Liczebność minimalną, ze względu na brak danych pozwalających na oszacowanie efektywnej wielkości populacji, przyjęto arbitralnie jako 10% populacji maksymalnej. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić że w obszarze jest to populacja osiadła o trudnej do oszacowania liczebności.[9], [11].

Stan zachowania średni lub zdegradowany (C) przyjęto na podstawie oceny stopienia zachowania cech siedliska gatunku III (elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane) i przy możliwości odtworzenia II (możliwe przy średnim nakładzie środków). Stopień zachowania cech siedliska gatunku oceniono na podstawie badań i obserwacji terenowych w 2020 r. W obszarze występują umiarkowane odchylenia od charakteru naturalnego, koryto jest pojedyncze sinusoidalne, brzegi tylko punktowo umocnione narzutem kamiennym, choć nie ma zasadniczo możliwości migracji bocznej, a gruby rumosz drzewny występuje nieliczne. Ilość kryjówek dla osobników dorosłych, potencjalne tarliska jak i miejsca odrostu narybku są stosunkowo nieliczne. W siedlisku występują zakłócenia przepływu, dodatkowo dwie bariery migracyjne rozdzielają subpopulacje minoga strumieniowego. Ze względu na twardość ogólną i poziom związków azotu III wartościowego jakość wody przekracza wartości klasy II (wg rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r.). Siedlisko jest typowe dla minoga strumieniowego. Zagrożenie dla funkcjonowania jego populacji wynika z istnienia barier migracji, licznej populacji pstrąga potokowego (wyłącznie osobniki dorosłe) oraz braku narybku i form młodocianych ryb karpiowatych stanowiących bazę pokarmową tego gatunku. Stopień trudności odtworzenia cech siedliska oceniono jako możliwy przy średnim nakładzie środków [9].

Izolacja: A (populacja (prawie) izolowana), populacja minoga strumieniowego jest izolowana. W granicach obszaru Natura 2000 znajdują się łącznie trzy niemożliwe do pokonania przez zwierzęta wodne bariery migracji: na węźle wodnym w m. Bogumiłek (dwie bariery) oraz na jazie w Białej Wielkiej (jedna bariera) oraz dwie bariery o umiarkowanym stopniu trudności dla migracji: przepust w ciągu drogi powiatowej w m. Wąsosz i węzeł wodny w Aleksandrowie k. Wąsosza. Przegrody te w trzech pierwszych przypadkach uniemożliwiają, a w dwóch pozostałych – utrudniają wędrówkę zwierzętom w górę cieku i pełną dyspersję genów.

Ocena ogólna znaczenia obszaru dla ochrony minoga strumieniowego w Polsce określona została jako C (znacząca). Wzięto pod uwagę ocenę populacji C, ocenę stanu zachowania siedliska C i ocenę A izolacji stanowisk na tle zasięgu gatunku.

Podczas badań w 2020 r. odłowiono tylko 1 minoga, przy trzech wytypowanych stanowiskach. Był to tylko osobnik dorosły. Względna liczebność, a także udział w zespole ryb i minogów biorąc pod uwagę cały obszar Natura 2000 był znikomy, statystycznie bliski zeru. Dodatkowo w wyniku przegród populacja jest bardzo izolowana [9].

1163 Głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*)

Ocena populacji C, populacja gatunku w obszarze mieści się w przedziale $2\% \geq p > 0\%$ populacji krajowej. Liczebność maksymalną populacji określono na podstawie badań własnych, a liczebność minimalną, ze względu na brak danych pozwalających na oszacowanie efektywnej wielkości populacji, przyjęto arbitralnie jako 10% populacji maksymalnej. Do oszacowania liczebności populacji tego gatunku w 2020 roku wykorzystano badania własne sumując liczebności izolowanych subpopulacji na podstawie danych z trzech stanowisk połowu (stanowiska 2, 4 i 6) i informacji literaturowych o historycznych odłowach w stanowiskach znajdujących się w granicach obszaru Natura 2000 Białka Lelowska PLH240031. Szacowana liczebność populacji głowacza białopłetwego wynosiła 550 osobników. Do weryfikacji wiarygodności uzyskanych wyników wykorzystano publikację Penczaka i in. (2007), gdzie określono liczebność głowacza białopłetwego w Białce Lelowskiej na 14 osobników na 500 m linii brzegowej (100-metrowe stanowisko łowione przy obydwu brzegach rzeki traktowano jak 200-metrowe stanowisko łowione przy jednym brzegu). Przyjmując równomierne rozmieszczenie osobników głowacza białopłetwego na odcinku około 8 km koryta rzeki, oszacowano liczebność populacji tego gatunku w Białce Lelowskiej na 420 osobników [9], [11].

Stan zachowania dobry (B) przyjęto na podstawie oceny stopienia zachowania cech siedliska gatunku II (elementy dobrze zachowane) i przy możliwości odtworzenia II (możliwe przy średnim nakładzie środków). Stopień zachowania cech siedliska gatunku oceniono na podstawie badań i obserwacji terenowych w 2020 r. W obszarze występują umiarkowane odchylenia od charakteru naturalnego, koryto jest pojedyncze sinusoidalne, brzegi tylko punktowo umocnione narzutem kamiennym, choć nie ma zasadniczo możliwości migracji bocznej, a gruby rumosz drzewny występuje nieliczne to zarówno kryjówki dla osobników dorosłych jak i miejsca odrostu narybku są w ilościach optymalnych. W siedlisku głowacza białopłetwego w granicach obszaru Natura 2000 występują zakłócenia przepływu na odcinkach rzeki Białki: od m. Wąsosz do węzła wodnego w m. Bogumiłek (w górnej części) oraz od m. Bogumiłek do jazu w m. Biała Wielka. Ze względu na twardość ogólną i poziom związków azotu III wartościowego jakość wody przekracza wartości klasy II (wg

rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r.). Warunki siedliskowe nie są do końca typowe dla głowacza białopłetwego, jednak liczebność i struktura populacji wskazuje na całkiem dobre jego przystosowanie do występujących warunków siedliskowych. Zagrożenie dla funkcjonowania jego populacji wynika z istnienia barier migracji, licznej populacji pstrąga potokowego (wyłącznie osobniki dorosłe) oraz braku narybku i form młodocianych ryb karpiowatych stanowiących bazę pokarmową pstrąga. Możliwość poprawy cech siedliska istnieje przy średnim nakładzie środków [9].

Izolacja: A (populacja (prawie) izolowana), populacja głowacza białopłetwego jest izolowana. W granicach obszaru Natura 2000 znajdują się łącznie trzy niemożliwe do pokonania przez zwierzęta wodne bariery migracji: na węźle wodnym w m. Bogumiłek (dwie bariery) oraz na jazie w Białej Wielkiej (jedna bariera) oraz dwie bariery o umiarkowanym stopniu trudności dla migracji: przepust w ciągu drogi powiatowej w m. Wąsosz i węzeł wodny w Aleksandrowie k. Wąsosza. Przegrody te w trzech pierwszych przypadkach uniemożliwiają, a w dwóch pozostałych – utrudniają wędrówkę zwierzętom w górę cieku i pełną dyspersję genów. Na szczęście gatunek ten nie odbywa typowych migracji tarłowych rozradzając się w okolicy swych żerowisk i miejsc odpoczynku [9].

Ocena ogólna znaczenia obszaru dla ochrony głowacza białopłetwego w Polsce określona została jako C (znacząca). Wzięto pod uwagę ocenę populacji C, ocenę stanu zachowania siedliska B i ocenę A izolacji stanowisk na tle zasięgu gatunku [9].

Głowacze w ilości 26 sztuk odłowiono na 3 stanowiskach z 3 zlokalizowanych w obszarze Natura 2000. Były to osobniki w różnym wieku, co świadczy o tym, iż populacja tego gatunku w Białce Lelowskiej odbywa tarło. Ich względna liczebność, a także udział w zespole ryb i minogów, szczególnie w wyższych partiach rzeki i jej dopływie są praktycznie właściwe, choć w dolnych niezadowalające. Dodatkowo w wyniku przegród populacja jest bardzo izolowana [9].

1355 Wydra europejska *Lutra lutra*

Ocena populacji C, populacja znajduje się najprawdopodobniej w przedziale $2\% \geq p > 0\%$ - ze względu na brak danych umożliwiających oszacowanie populacji w obszarze, wzięto pod uwagę uwarunkowania środowiskowe i liczbę zbiorników i cieków wodnych mogących stanowić siedlisko gatunku [10]. Stan zachowania dobry (B) przyjęto na podstawie oceny stopienia zachowania cech siedliska gatunku II (elementy dobrze zachowane) lub III (elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane) I przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe). Izolacja: ocena C populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania. Ocena ogólna C – średnia ww. ocen.

1337 Bóbr europejski *Castor fiber*

Ocena populacji C, populacja znajduje się najprawdopodobniej w przedziale $2\% \geq p > 0\%$ - ze względu na brak danych umożliwiających oszacowanie populacji w obszarze, wzięto pod uwagę uwarunkowania środowiskowe i liczbę zbiorników i cieków wodnych mogących stanowić siedlisko gatunku [10]. Stan zachowania dobry (B) przyjęto na podstawie oceny stopienia zachowania cech siedliska gatunku II (elementy dobrze zachowane) lub III (elementy średnio zachowane lub częściowo zdegradowane) i przy możliwości odtworzenia I (odtworzenie łatwe). Izolacja: ocena C populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania Ocena ogólna C – średnia ww. ocen.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	J02.05.05		o
H	J03.02.01		o
H	K03.04		i
M	F01		o
M	F02.03		o
M	J02.02		o
M	K01.02		i
M	H01.03		o

M	G05.06		o
L	L08		o
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Herczek A. 2008 Raport z weryfikacji kompletności sieci Natura 2000 w województwie śląskim w zakresie gatunków minóg srumieniowy (kod: 1163), głowacz białopłetwy (kod: 1096), wydra (kod:1335)2. Nowak M., 2015. Sprawozdanie z badań struktury ichtiofauny obszaru natura 2000 Białka Lelowska PLH240031, Kraków. 3. Penczak T. 1988. Ichtyofauna dorzecza Pilicy. Część I. Przed utworzeniem zbiornika. Rocz. Nauk. PZW, 1, 23–59.4. Penczak 1989. Ichtyofauna dorzecza Pilicy. Część II. Po utworzeniu zbiornika. Rocz. Nauk. PZW, 2, 116–186.5. Penczak T., Zaczyński A., Marszał L., Koszaliński H. 1995. Monitoring ichtiofauny dorzecza Pilicy. Część I. Dopływy. Rocz. Nauk. PZW, 8, 5–52.6. Penczak T., Marszał L., Kruk A., Koszaliński H., Kostrzewa J. Zaczyński A. 1996. Monitoring ichtiofauny dorzecza Pilicy. Część II. Pilica. Rocz. Nauk. PZW, 9, 91–104.7. Penczak T., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk S., Galicka W. 2006. Ichtyofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część I. Pilica. Rocz. Nauk. PZW, 19, 103–122.8. Penczak T., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk S., Galicka W. 2007. Ichtyofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część II. Dopływy. Rocz. Nauk. PZW, 20, 35–81.9. Wąsek S., Wąsek J., Jelonek M., Zygmunt G. 2020 Rozpoznanie możliwości, metod i kosztów zachowania/przywrócenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 Białka Lelowska PLH240031 Przedsiębiorstwo Usługowo – Projektowe „ALGEBAR” Kraków.10. Analiza własna RDOŚ Katowice styczeń 2021 r.11. Analiza własna RDOŚ Katowice sierpień 2021 r.

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach
Adres:	Polska pl.Grunwaldzki 8/10 40-127 Katowice

Adres e-mail: sekretariat.katowice@rdos.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

- ☐ Tak
☒ Nie, ale jest w przygotowaniu
☐ Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE: PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH240031

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)